

EVANGELIKUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Előfizetési ár:

Egész évre . . . 6 frt — kr.
félèvre 3 „ — „
negyedévre . . . 1 „ 50 „
Egy szám ára: 12 kr. o. é.

MEGJELEN HETENKÉNT EGYSZER.

Szerkesztő- s kiadó-hivatal: Pozsony, Konventutcza 6. sz.

Felelős szerkesztő s kiadó:

TRSZTYÉNSZKY FERENCZ.

Hirdetés ára:

Négyhasábos petit sorként
egyszer közölve 7 kr.,
többször közölve 5 kr.
Bélyegdíj: külön 30 kr.

Tartalom: Népünk családi élete. I. (Holles Dániel.) — Az orgona-közjátékokról. (Frühwirth Samu.) — Népies ev. naptár. (Láng Adolf.) — Magyar prot. tudományos irodalmi társaság. — Nekrologok. — Belföld. — Külföld. — Vegyesek.

Népünk családi élete.

I.

Kedves Szerkesztő barátom! Hónapokkal ezelőtt, midőn becses lapodban a vadházasságokról, azoknak okairól, nemeiről, következményeiről s lehető megátalásáról talán feles szószaporitással is irtam, arra szölitottál volt fel engemet, hogy ha majd egyszer rám jön még az irhatnámság, irjam csak le a gyakorlati theologia, a lelkipásztorkodás mezején gyűjtött észleleteimet s tapasztalataimat. Azt mondtad, irjak ezekről minden hím-varrás, szépitgetés vagy ócsárlás, illetve árnyékolás nélkül; irjak igazán, leplezetlenül, úgy a mint az adatok, események, tapasztalt viszonyok parancsolják; s irjak azért, hogy lássák azok, kik nemzeti műveltségünk emelkedésének feltétlen bámulói s a népnevelést a vallásos nevelés párhuzamának megzavarásával akarják előre vinni, miszerint a súlygyen felbontása nemcsak hogy a kívánni valók számát szaporítja, sőt sok tekintetben erkölcsi visszaesést mutat fel. Mert, hogy valóban így áll a dolog, ezt én legjobb akarat mellett sem tudom tagadni.

Ha csak a 40 év előtti időkre is visszagondolok, mely korból már magam is a nép családi életének meghatóan szép emlékeit hoztam át mai hivatalunk szintelen, mert bürokratikus pályájára s összehasonlítom őket a mostani családi viszonyokkal, — ezeket, az igaz, modernektől, amazokat ellenben patriarchalisoknak kell találnom; de egyszersmind kénytelen vagyok bevallani, hogy míg amott a családi boldogság mély, csak nehezen kitéphető gyökereket vert, addig itt csupán a felszinen lebeg, hogy azt az önzés vagy hiúság első szele tova ragadhassa.

Nem tudom, ki hogy van vele, de én határozott tisztelője vagyok a patriarchalis viszonyoknak. Midőn a családő, a nagyapa, apa vagy legidősebb testvér természetadta jogainál fogva, családias és vallás-erkölcsös nevelés által neki tulajdonított és benne

összpontosított tekintéllyel vezeti, kormányozza a család ügyeit; midőn a hitestárs, a meglett fiak, menyek, unokák és dédunokák családi tanácskozása döntő erejűnek ismeri el a családőnek élettapasztaláson alapuló véleményét; midőn a testvérek minden torzsalkodás, irigység, kislelki mérlegelés nélkül végzik a nekik beosztott s testi és lelki erejökhez mért munkát, nem számítva, hogy egyiket vagy másikat fontosabb munkájához mérten a gyengébbek rovására előny illetheti meg s hogy egyiknek vagy másiknak népesebb családja többet fogyaszt a közös keresményből; midőn a család minden tagja tudja, hogy az egész vagy az övé s mégis egyiké sem, mert a családő korlátlan hatalma alatt áll; midőn a megnepesült patriarchalis család egyik vagy másik tagját rajként kibocsátva a családi méhkasból a távozót mindennel felszereli, a mi egy új család boldogulásának alapját képezheti, a hátramaradók pedig megkettőzött szorgalommal és takarékossgal igyekeznek helyre-pótolni a meg nem irigyelt kiadást s visszaállítani a megingatott egyensúlyt, — ez oly igazi keresztényies életkép, mely nemcsak hogy az érző emberi szívhez szól, de a társadalmi lét erejének is biztos alapját képezi. Gyermekkoromban még magam is ismertem ilyen családokat s mondhatom, ezek többet osztottak ki a szűkölködőknek, mint a mennyit mai napság egy-egy középszerű gazda saját háztartására fordítani képes. Képzelmű, hogy ők maguk a szűköseget csak nevérol ismerték; abban a korban volt helyes értelme a közmondásnak: „Extra Hungariam non est vita, si est vita, non est ita.“

Meghiszem, hogy az ilyen családi életkép a mai kor keretébe vagy épen nem, vagy csak nehezen volna beilleszthető. A munka értékének mérlegelése, a magasra növekedett közterhek viselése, a testi örömhöz való könnyebb hozzáférhetés, a kényelem és fényűzés növekedő szeretete, mindezek megismertették népünkkel a vagyoni becsét s éles ellentétbe helyezték az „enyim“ és „tied“ fogalmát. Vallásosan

müvelt erkölcsös jellem kívántatik hozzá, hogy valaki ezeken felülemelkedve, a család közös jóléteért egyéni ambíciójáról lemondjon. De bár számításba veszem is mindezeket, mégis szomorúan tapasztalom, hogy népünk családi élete nem olyan, mint a minő a fenálló viszonyok között is lehetne, s a minőnek lennie kellene. Felsőszázadév alatt két század nyomorúságával hanyatlott a családi viszony a patriarchalis élet fennségétől az önzés silányságáig; — ez pedig népünk jólétének alakulásában nem csekély jelentőséggel bír.

A középsorsu emberek között aggasztó módon felszaporodott válóperek, melyek sokaságáról maga a bíróságok ügyszámait is megfigyelő napisajtó nem egyszer méltó megütközéssel emlékezett meg, valamint a nép alsóbb rétegeiben folyton szaporodó, már-már botránkozást is alig keltő vadházasságok élő tanuságot tesznek a mellett, hogy vagy a népnevelésben, vagy a társadalom erkölcsének védelmére hivatott törvénykezésben, vagy épen mindakettőben hiba van. De mit mondjunk még a családi élet egyéb viszonyairól? Szeretném hinni, hogy népünk családi életének megítélésében tévedek, hogy ismereteim tere e tekintetben korlátolt, hogy a pesszimizmus fekete üvegén át nézem az állapotokat; de hát attól tartok, hogy nem is tévedek, azonfelül pedig másutt is úgy áll a dolog amint én azt saját lelkipásztori körömben láttam. Kisérjük csak figyelemmel népünk családi életét s oly tapasztalatokhoz jutunk, melyek valami gyökeres orvoslás óhaját fogják bennünk felébreszteni.

A legszentebb s úgy a természet, mint az erkölcs örök törvényein alapuló viszony a szülők és gyermekek közötti kapocs, — mely pedig a patriarchalis idők rozsdát nem fogó s erős arany lánczához mérten mai anyagias irányu korunkban talmi arannyá, hogy ne mondjam, kőzmadzaggá kezd silányodni. A szülők nem tekintik gyermekeiket célznak, — élettik, munkájuk, fáradozásuk, törekvéseik céljának; hanem tekintik eszköznek, — saját jólétük, kényelmük, háztartásuk, vagyonszaporításuk eszközének. A legtöbb földmives szülő a szerint mérlegeli, szereti és dédelgeti gyermekeit, a mily mértékben hasznot s munkasegítséget remél testi erejétől a jövőben. Mig ép, erős testalkatú gyermekét elárasztaná minden jóval, tömné miként a késre szánt libát, hogy csak mielőbb kezébe nyomhassa a kasza nyelét és az eke szarvát; mig álszeretettel nézi el egykor veszélyesekké fejlődhető hajlamait s gyermeki csintalanságait, nem tagad meg tőle semmit, retteg életeért, mintha csak előpénzt akarna neki adni nem sokára nyújtandó szolgálatáért; addig vézna, csenevész, talán épen beteges gyermekével vagy igen keveset, vagy épen semmit sem gondol. Ugy tekinti, mint egy hivatlanul betolakodott vendéget, kitől jó volna mielőbb szabadulni; mint a gazdaságára bekebelezett adósságot, mely minthogy hasznot nem hoz, a gazdaságot fogyasztja s azért azt hova előbb ki kellene tábláztatni. Arra nem is gondol, hogy a kellő ápolás, gondozás, testgyakorlat a gyöngeséget erővé fejlesztheti, vagy a testi fogyatkozásokat a szellemi tehetségek kiművelése

sokszorosán kárpótolhatja. Ő befektetés nélkül akarja gyümölcsözővé tenni tulajdonát s azért durva öszinteséggel mondogatja még gyermekei előtt is, hogy bárcsak elvennie őt az ur Isten!

Alig nyiladozik a gyermekek elméje, már látniuk kell szülőik viselkedésében az alacsony számítást. Az ellentétes bánásmód s így méltatlanság nagyon érleli az elmét s kifejleszti egyrészt az önhiúságot és gőgöt, másrészt a hálátlanságot sőt megvetést. Csoda-e aztán, hogy az Úr 4-ik parancsolata alig lép ki az iskola küszöbén innen. Pál apostol ama böles parancsolatának lábbal tiporása: ti szülők ne adjátok okot gyermekeiteknek a megbotránkozásra, vagy az ő szavaival szólva, „ti atyák ne ingereljétek haragra a ti magzatitokat“, majd mindig meghozza a 4-ik parancsolat mellőzését. Pedig e baj, fájdalom, nagymértékben jelentkezik népünk családi életében. Amint az ifju erejének öntudatára ébred, amint durva munkabírásának fölényét szülője felett megismeri, azonnal ő kezdi ezt eszközetül tekinteni, még pedig oly eszközzel, amely napról napra veszít értékéből s így tiszteletéből. A mily mértékben hanyatlik az agguló szülők ereje, azon mértékben apad szülői tekintélyük s az anyagias alapon felszerelt fiak tehernek tekintve őket, nem átallják halálukat ohajtani, hogy a megpanaszolt kegyelemkenyeret maguknak és gyermekeiknek megtakarítsák. Ha a szülők tekintélye olykor természetes jogába akar lépni, egyenetlenség, czivakodás, legtöbbször verekedés is támad a családban. Megdöbentő jelenség az, mennyi panasz merül fel e tekintetben az utóbbi időkben, pedig tény az, hogy a szülői szeretet és a szegény a nagyobb részt el is tagadja.

Holles Dániel.

Az orgona-közjátékok.

Hogy mi a közjáték — azt e lap t. olvasóinak magyarázni fölösleges; csak annyit legyen szabad megjegyznem, hogy e soraimban csak oly közjátékokkal szándékozom foglalkozni, melyek egyházi énekünk egyes sorai között használatnak itt-ott az isteni tisztelet alkalmával.

Sokan azok közül, kik egyházi éneklésünk elvégzése és vezetése iránt eddig kellő érdeklődéssel nem viseltettek, némi idegenkedéssel azt a kérdést tehetnék: „Hát a közjátékok használata vagy nemhasználata, — azok megtartása vagy eltávolítása, — tulajdonképen tartozik-e az egyházi kérdések közé? — Erre minden kétségen kívül csak „igen“-nel felelhetünk, és e kérdés megvitatása annyival is inkább érdekes, mivel arra indít az e lap f. é. 11-dik számában megjelent „az orgoná“-ról szóló cikk, melyben y. úr felvilágosítást ad „a templomi orgonajáték céljáról, az orgona hangjainak megválasztásáról, és az elő- és közjátékok“-ról. Csak a postludiumról hallgatott y. úr, — miért? — azt nem értem! Az orgonajáték „nagyságai“, kikre oly büszkeséggel hivatkozik, mily gyönyörű postludiumokat irtak! Vagy a postludium már nem az isteni tisztelethez való? — az már post festum? —

y. úr különösen hangsúlyozza a közzjátékok fontos-ságát, fellép azoknak védője gyanánt és tiltakozik többek nevében „a közzjátékok ellen intézett ujjabkori támadások“ ellen, elítéli pedig az „alakjában határozottan zavaró „Schulmeisterzwirn-t“.

Miután eddig senki sem nyilatkozott arról, hogy elfogadhatók-e y. úr nézetei és mennyiben, — azt kellene hinnünk, hogy hazánkban a közzjátékoknak ellenzői nincsenek. Pedig erősen hiszem, hogy hazánkban is sokan lesznek, kik azon álláspontra helyezkednek, melyet én e kérdésben elfoglalom. Nézeteim pedig egészen eltérők y. úr nézeteitől, mely utóbbiakat nemcsak téveseknek tartok, hanem véteknak is az e téren való haladás ellen.

y. úr czikke egyik részének felirata: „A közzjáték vagy choralkiséret.“ — Hogy a choralkiséret közzjáték legyen, — ezt először hallom. Vagy talán a choralkiséret nem főczélja az orgonajátéknak? — De nézzük tovább, mit mond y. úr még a közzjátékokról: „Miután egy choral éneklésénél minden egyes sor végén szünetet tartunk, semmi sem természetesebb, minthogy e szünetet az orgona kitöltse. Ezt teszi a közzjátékkal (interludium). Ez úgy szólván a lassú, terjedt s ünnepélyes menetben lefolyó choraléneklésnek éltető eleme.“ — Hát az áhitatos choralénekléshez éltető is kell? Ha a közzjátékok nélkülözhetlenségét ekép akarja bizonyítani y. úr, akkor mondja meg, mi képezte az orgona használata előtt az „éltetőt“? — pedig a keresztyének már régóta énekeltek a chorálokat! A reformátusoknál, hol csak most kezdik az orgonát kíséretül használni, mi pótolta a közzjátékokat? — Mi is énekelünk a temetőben, az iskolában, és pedig a nélkül, hogy a „szükséges nyugovó- és erőtgyűjtő pillanatok“ — kitöltve lennének. Ha a temetőben, mint nyílt téren nélkülözhetjük a közzjátékokat, annyival inkább a templomban, a zárt helyiségben. Vagy ott az áhitatos népnek „erőt“ kell gyűjtenie, ott „nehézkesebben olvas“, mint a halotti énekes könyvből? — Hogy azonkívül a közzjátékoknak „egészségi jelentőségük“ is van — ez valóban meg-gondolásra méltó!

Csak halljuk tovább: „A közzjátékok művészi jogosultságát már régen győzelmesen kimutatták az orgonajáték valódi nagyságai (Bach Seb., Rink etc.)“. — Mit felelhetünk erre? — Igaz, hogy orgonaművészek hozták a templomba és szerkesztésében oly magas művészi fokra vitték, hogy p. o. Bach eredeti közzjátékait csak művész hozhatja érvényességre. Pachelbel János (1653—1706), az orgonajáték valódi mestere, használta legelőször (Nürnbergben). Az egyház történelmében erre vonatkozólag azt olvassuk róla: „Er beschränkte sein Orgelspiel nicht blos auf die Begleitung des Gesanges allein, sondern fing auch an mit demselben die Ruhepunkte des Gesanges zwischen den einzelnen Strophen nicht blos, sondern auch zwischen Auf- und Abgesang und selbst zwischen jeder einzelnen Zeile durch frei und augenblicklich erfundene, die Ebenmässigkeit des Ganzen nicht störende Zwischenspiele oder Zwischenharmonieen auszufüllen.“

De kérdezzük már most: Miben áll tulajdonképen a közzjátékok jogosultsága? — Mert az még nem jogosultság, ha történelmi adatokkal bebizonyítjuk, hogy Bach idején és később is jó soká általában használtattak. — A „jelenkori zeneművészet“ szakemberei nem ismerik el a közzjátékok jogosultságát. Dr. Köstlin J. A., a prot. egyházi zenében elismert auctoritas, azt mondja: „Die Zwischenspiele zwischen den einzelnen Choralzeilen zerreißen das Gefüge der Melodie und sind daher als stylwidrig zu verwerfen.“ — Németországban, Bach hazájában, már régen kiküszöbölték. Ez y. úr nézete szerint „a jelenkori művészet álláspontjáról és az orgonajáték iránt alkotott jelenkori követelmények szempontjából“ — jogtalan terrorismus, melyet csak „a nagyon is tulságba menő puritanismus“ kívánhatott. A németországi kántorok és a mi fiatal kántortanítóink ép úgy tiltakoznának a közzjátékok ismét behozatala ellen, mint y. úr nem engedti, hogy őt és társait azok használatától elriaszsják.

Ha egyházi énekeink egyszerűségét vesszük tekintetbe, be fogjuk látni, hogy a nép nem járt el jogtalanul, mikor a nagy Bach művészi énekkiséretét nem kedvelte, — sőt az Arnstadt-i hatóság még tiltakozott is ellene, indokul azt mondván; „Er mischt zu viel Virtuosenkunststücke in den Choral und stört dadurch den Gesang der Gemeinde.“ Pachelbel és Forberger nem irtak közzjátékokat, csak azt tudjuk, hogy azokat használták. Bach is eleinte csak cantate- és motetteféle műveit látta el illő interludiumokkal, később aztán chorálait is.

De passióiban és oratoriumaiban minden kíséret nélkül (a capella) találjuk szép chorálainkat, ama gyönyörű hangtételekkel, melyek eddig utólérhetlenek maradtak. Mily szívrehatók és áhitatot keltők egyszerű chorálaink ezen magasztos hangjai! Kinek csak egyszer volt alkalma azokat (t. i. kellően előadva) hallgathatnia, nem kívánczik soha mesterkélt choralkiséret után.

Az akkori kántorok művészi orgonajátékuk által reformálni akarták a már hanyatlásnak induló egyházi éneket. Erre mutatnak a következő történelmi adatok: „Beim Verfall des Kirchengesanges waren, um auf den vom Schlusston getrennten neuen Anfangston hinüber zu leiten und der meist der Melodie und des Liedes unkundig gewordene Gemeinde einen längeren Zwischenraum zur Leseübersicht der nächsten Liederzeile zu verschaffen, die Interludien von der Cantate und Motette auch auf den Choral oder den geistl. Gemeindegang übertragen worden.“

Ily reformáló törekvéseknél persze, hogy tuzásokban nem szükölködött prot. egyházunk. Kaufmann, Spiess és többen vetélkedtek közzjátékok gyártásában, — Klipstein (Ölsben) 180 chorálénekehez 10,000 közzjátékot irt. Spiess az akkori izlésnek is eleget tett, a mennyiben interludiumai úgy voltak szerkesztve: „Nach dem neuesten Geschmack gehalten, bei jeder Fermate mit einem Triller beginnend und sich auf 6—8 Töne erstreckend.“ —

A művészi közzjátékok alkalmat nyújtottak mindenféle mesterkéltésekre, tüntetésekre és különféle hely-

telenségekre (zum Glänzen und zur Geltendmachung des eigenen Ichs). Az isteni tisztelet, az áhítatosság, — lassankint mellékessé vált, és így az orgonajáték profánálva lett; p. o. Vogler Gy. J. (1749—1814) egész zenei panorámát mutatott be az orgonán: lefestette az utolsó napot, a tengeri ütközetet, az ágyú dörgését, a dobszót, Jericho falainak összeomlását etc. — Ily előadások inscenálása egész modorra lett és a kántorok ezen extravagans mesterségekkel imponáltak; p. o. mikor félelem és irtózatról volt a szó — ordítottak az orgonán, a temetési szertartásoknál a templomban csak „tremulo“-val játszottak és az urvacsora után indulókat és keringőket hangoztattak. Sőt az is előfordult, hogy egy orgonista, mikor lelkésze a mértékletességről prédikált, postludiumi motivumnak egy ismeretes ének nótáját használta: Wer niemals einen Rausch gehabt, der ist kein braver Mann.

Nem csoda tehát, ha e század elején ezen egyháziatlan kinövéseknek ellenzői támadtak, és pedig nem csekély számban, kik azokkal együtt a közjátékokat is elítélték. — Claus Harms az ő (y. úr által már említett) pastoral-theológiájában II. k. 119. o. bevallja, hogy sok orgonista közjátéka úgy hatott reá, mintha valaki a következőket szavalná:

„Weicht und quält mich nicht ihr Sorgen“

— *s ist mir alles eins, s ist mir alles eins* —

„Mein Versorger lebt und wacht“

— *ob ich Geld hab oder keins* —

„Meinem Herrn ist nichts verborgen“

— *wenn ich Geld hab, bin ich lustig* — etc.

Badenben egy 1835. máj. 26-án kiadott miniszteri rendelet megtiltotta a közjátékok használatát.

Tehát a közjátékok ellen intézett támadások épen nem oly újabb koriak. — Nagyon érdekes az is, mit Dr. Bähr K. miniszteri és egyházi tanácsos mond az ő „der protest. Gottesdienst“ (Heidelberg 1850) című művében: „Einen grösseren musikalischen Unsinn kann es in der That nicht geben, als nach einigen langsam gehaltenen Tönen einer Melodie auf einmal Läufe, Sprünge, Triller zu machen und dann wieder mit jenen getragenen Tönen fortzufahren. Wie kann innerhalb etwa 2 Minuten die Stimmung dreier oder viermal umschlagen und geistl. Ruhe und Unruhe, Ernst und Leichtsinn, Schmerz und Freude wechseln? Wie würde es sich ausnehmen, wenn Jemand ein ernstes Gedicht deklamirte, nach jeder Verszeile aber allerlei, bald das, bald jenes dazwischen schwatzte?“ —

Ilyen, a közjátékokat elítélő hangokkal találkozzunk még több protest. egyházi lapban.*)

Mindebből kiviláglik, hogy nélkülözhetlenségök és jogosultságok semmivel sincsen bizonyítva. „Minden lelkesült, feladatát szeretettel és hűséggel teljesítő orgonista“ működésének célját „működési tekintetben“ tehát másban fogja keresni, mint a közjátékok gyártásában. És a Bach, Rink etc.-féle művészek minálunk már nagyon is a ritkaságok közé számíthatók, tehát sokkal célszerűbb, ha viszonyainkkal számolunk.

*) Evang. Kirchenzeitung 1830. — Zeitschrift für Protestantismus u. Kirche. Erl. 1843, Bd. V, S. 230—279.

Vagy a kántorok között nincsenek-e olyanok is, kiknek művészi orgonálásokról Hölzel „Tantum ergo“-jával azt mondhatjuk: „Und der Himmel voller Huld, hört auch dieses mit Geduld.“ — kivált ha nem képesek közjátékaik által azt a bizonyos éltetőt kimutatni?

A mi pedig azon ellenvetést illeti, hogy a nép a közjátékokhoz szokva van és azt arról leszoktatni alig, vagy nehezen lehet, arra tapasztalásból azt mondhatjuk, hogy az egyházi ének terén a közjátékok abbahagyásánál könnyebb reformálás nincsen, t. i. ha a kántor jó akarattal és némi ügyességgel bír.

Mondottaim által ugyan nem akarom elriasztani azon kántorokat, kik megöszültek ama hitben, hogy templomainkban közjáték nélkül nincsen áhítatos éneklés, még akkor sem akartam, mikor Chován choralkönyvéről azt irtam: „Csodálatosnak találom, hogy Chován úr, mint szakavatott kántor és zenész még használja amaz unalmas, az áhítatot zavaró interludiumokat, melyeknek kora már lejárt,“ nekem csak az tűnt fel, — miután Drottloff könyvkereskedő úr szívessége által alkalmam volt több, a legújabb kiadásban megjelent protest. choralkönyvvel megismerkedni, hol nyoma sem volt a közjátékoknak, — hogy ott azokra találtam, és mint az előszóban ki van emelve, Chován úr azért látta el a dallamokat átmenetekkel, „hogy az éneklő annál biztosabban utaltassék a dallam következő hangjára.“

Nehéz a megszokottól válnunk, kivált ha valami újabbnak célszerűségét be nem látjuk, — — de ily esetben ne hirdesse az illető oly elbizakodottsággal a közjátékok jogosultságát és nélkülözhetlenségét „a jelenkori művészet álláspontjáról“ — mikor, mint kimutattam, a jelenkor követelményei ép az ellenkezőt kívánják. Kötve hiszem, hogy protest. tanítóképző-intézeteinkben a zenetárok ma még hangsúlyozni fogják a közjátékok fontosságát és azoknak nélkülözhetlenségét!

Távol vagyok attól, magamat irányadó bírálónak vagy reformátornak felvetni, csak mint egyházi énekiünk iránt érdeklődő tanító, kötelességemnek tartom meggyőződésemet az igazság érdekében őszintén kimondani.

Frühwirth Samu.

Népies ev. naptár.

Farkas Gejza abbéli életrevaló indítványát, hogy az evang. nép számára naptár szerkesztessék s hogy ezen ügyet a Luther-társaság vegye kezébe, szivemből pártolom.

A mi népünk csakugyan híjával van oly naptárnak, mely nyelvezetére és tartalmára kielégítse annak e nemű szükségletét és mely ezek mellett árra nézve is versenyezhesen a piacra kerülő más, népies naptárakkal.

Már pedig e hiányon segítenünk kell, ha azt nem akarjuk, hogy holmi „Lidércz“ — „Paprika Jancsi“-féle naptárakra menjen el jó népünknek

pénze. — Nem is hinné az ember, ki ilyen népirat terjesztését nem próbálta még, hogy egy-egy megkapó vers felolvasása valamelyik eddigi protestáns naptárból, mennyire képes megadni a nép emberének, alapjában vallásos, jóra fogékony kebelét. Könnyekre is fakadt a női nem ilyeneknek hallatára s más évben számított arra, hogy a kedves vendég, a protestáns naptár, újra be fog nála köszönteni.

Megvan tehát a szükséglet s ennek kielégítése az egyházi életre elvitathatlan jó hatással van. És épen az megbecsülhetlen belmissziói iránya egyházunk legujabb aspirációinak, hogy a nép szívéhez kíván férkőzni, hogy kívánja vallás-erkölcsi eszméit a szentek közösségében általánosítani s ekként evangéliumi közszellemet teremteni.

A naptár irodalom sokkal hálásabb mező, mintsem sokan gondolják s ezért egyet is értek F. G. tisztársammal a midőn egy népies ev. naptár részére óhajtja a Luther-társaság czégét megnyerni. Mint e társaság egyik igazgatósági tagja egy perczig sem habozom e vállalat felkarolásának ajánlásával. Meg-egyez ez a társaság alapszabályainak 3-ik pontjával és a tapasztalat is bizonyítja, miszerint ország-és világszerte hasznos, ha szaktársulatok naptárak útján keresik a népszerűséget.

Hogy pedig a Luther-társaság ezen népszerűségre szorul, ki tagadná s hogy erre gyors léptekkel kell törekednie, ki ne látná ezt sürgősnek? Ép ezért magam is pártolom F. G. munkaprogramját. Folyó évi junius közepéig végbe menjen a szerkesztés, 1 hó alatt a nyomtatás és augusztus közepén kerüljön piacra a naptár.

Az ára 20 krnál semmi esetre se legyen nagyobb. S hogy ezen ár iránti tapasztalat szerzésig a társaság kevesebb kockázattal dolgozhasson, jelen első évfolyamra ne ígértessék az íróknak tiszteletdíj. Nehány kép legyen benne.

Hogy a magyar kiadáson kívül tót nyelvű is legyen, mindenesetre ajánlatos. Egyházunk német hívei nem láthatnak ebben sérelmet, rendelkezésükre állván nagy választéka a német ev. naptáraknak.

Az elárusítóknak, úgy mint az árvaházi képes naptár kiadója teszi, minden 10 után egy példány járjon.

Minden lelkész és minden tanító, kinek körében magyar, vagy tót ev. naptár terjeszthető, fog birni annyi lelkesedéssel, hogy a Luther-társaság szent ügyének szolgálatába áll, a társaságnak pedig még ez évben térül meg befektetett pénze.

Csak hogy ily ügyben a Fabius Cunctatorság lerontja a legjobb kilátásokat is, miért is a társaság jelenjen meg naptárával az első közt a piacon, illetőleg egyházainkban. Mert tudni illik, hogy leg-ujabban még falukon is járnak naptárakat terjesztő kolporteurök; ezeket pedig meg kell előznünk.

Végre pedig még megjegyzem, hogy a F. G. által jelzett tartalomhoz csatolnék még egy rövidke közlést a Luther-társaságról is.

Láng Adolf.

Magyar protestáns tudományos irodalmi társaság.

Tagokul jelentkeztek:

A „Prot. Egyház és Iskolai Lap“-nál:

Mlts. báró Vay Miklós ev. ref. conventi elnök,	pártfogó tag	500 frttal.
Mlts. báró Prónay Dezső ág. h. ev. egyetemes felügyelő,	pártfogó tag	500 frttal.
Tek. Szalay Károly bpesti főgymn. tanár,	alapító tag	100 frttal.
Nt. Szóts Farkas th. tanár,	alapító tag	100 frttal.
Nt. Kenessey Béla th. tanár,	alap. tag	100 frttal.

Eddig jelentkezett 3* pártfogó tag 1500 frttal és 6 alapító tag 600 frttal, összesen 9 tag 2100 frttal.

NEKROLOGOK.

Barcsfai Király József Pál.

1810—1887.

Egy érdemekben gazdag, hosszú pályafutás ért véget, a magyar protestáns tanügy egy buzgó apostolával lett szegényebb az elmúlt napokban. Barcsfai Király József Pál meghalt. Negyven évet meghaladó tanári munkásság után a jól megérdemelt nyugalomban érte a halál. A soproni ev. főiskolát, melynek harmincz éven át volt szolgálatában, illeti első helyen a gyász; de osztozik e gyászban az egész magyar protestáns egyház, mely ismerte, tisztelte nevét a legjobbak között. Aldozunk mi is emlékezetének!

Barcsfai Király József Pál 1810. január 20-án született Nyiregyházában, Szabolcsmegyében. Atyja tanító volt ugyanott. Iskoláit szülővárosában kezdte, Eperjesen folytatta, Pozsonyban végezte, mindig kitüntetéssel, úgy hogy alig 20 éves korában már a pozsonyi Gstettner-féle nevelő intézet vezetését bízták rá, majd 1831-ben előbbi tanárát, Grosst, helyettesítette a pozsonyi lyceumban. Különös előszeretettel tanulta a klasszikus nyelveket s művelte a zenét; már mint eperjesi rhetor-novicius latin kronostichonokat írt, Pozsonyban pedig több zeneszerzeményt adott ki s szép baritonhangja lévén, nem egyszer énekelt nyilvánosan is. 1832-ban letette a kandidatikumi szigorlatot. Ugyanezen időben nevelőiséget vállalt vaszójai Scherz Fülöp családjánál. 1834—5-ben Bécsben hallgatta a theológiát s innen indult tanítványával, Scherz Jánossal, első európai útjára. Bejárta a művelt világ legelső városait, hosszabb ideig tartózkodott Párisban, Londonban s gazdag nyelvismerettel, még gazdagabb tapasztalatokkal tért vissza hazájába. Ekkor gróf Forgách Károlyhoz hívták Ghymesre nevelőnek. Mint ilyen egész 1842-ig a telet a grófi családdal rendszeren Bécsben töltötte s itt szerezte ismeretségét az osztrák főváros szellemi kitünőségeivel, kik közül Grillparzert, Lenaut, Pyrkert, Arnetht, Sulzert stb. dicsekedve szokta volt emlegetni. A nagy város különösen szellemi kincseivel egészen lebilincselte. Rozsnyóról tanszéket ajánlottak neki, de ő nem fogadta el. Csak 1842-ben, mikor a Forgách-fiú nevelését befejezte, ment Selmezbányára. Tíz éven át tanította mint rendes tanár, majd igazgató, a latin nyelvet és ter-

mészettudományokat; egyidejűleg a selmeczi bányász-akadémián a francia és angol nyelvek magántanára volt. Széleskörű ismeretei, tanári ügyessége, igazgatói tevékenysége olyan hírnevet szereztek számára, hogy Sajó-Gömör, Nyiregyháza, Szarvas, Pozsony, Sopron tanintézetei egymásután tisztelték meg meghívóikkal. O az utolsóét fogadta el. 1853-ben költözött Sopronba, mint gymnasiumi igazgató. Itt kezdődik életének legtevékenyebb időszaka. A soproni lyceum, de különösen az 1858-ban megnyitott tanítóképző intézet bizonyítják örök időkre az ő fáradhatatlan apostoli buzgalmát; amannak 1855-ben nyilvánossági jogát szerzi vissza, 1857-ben tanári nyugdíjintézetét alapítja; emezt a szó szoros értelmében megteremti. A buzgóságban méltó társával, a hirneves soproni lelkész, Kolbenheyerrel könyöradományok gyűjtésére indul; az egész protestáns Európát bejárja esdő szózatával; ezért kapja Székács superintendens-től az „Országos koldus“ és „magyar Franke“ czímet; de koldulásának eredménye alig egy év alatt több mint 25,000 forint és — a soproni tanítóképző áll.

Harmincz éven át szerették és tisztelték benne soproni tanítványai az atyai bánású, jóságos tanárt, kollegái a mindig hű barátot, polgártársai a nagytudományú, nemes-szívű, minden iránt érdeklődő, megnyerő modorú férfit. Sopron minden közügyében ott találjuk nevét; igazán universális tehetsége (egyforma könnyűséggel irt és beszélt magyar, német, tót, francia, angol, latin stb. nyelven; otthon volt a philosophia, historia és philológiában úgy, mint a természettudományokban; szakértelemmel művelte a zenét) szolgálatára állt minden szépnek, jónak.

1869-ben, Pálffy halálával, a tanítóképző igazgatását vette át s ez állásában maradt 1882-ig, a mikor testi gyöngesége az igazgatóságról való lemondásra, majd 1883-ban tanári működéséből is nyugalomba vonulásra kényszerítette. A legfelsőbb elismerés ez alkalommal, hosszú és érdemes munkássága jutalmául, a Ferencz József-rend lovag-keresztjével tüntette ki.

Azóta Kismártonban élt családjának és a muzsáknak, kiket egész életében kedvelt. Teste megnehezült az évek terhétől, de szelleme mindvégig megőrizte frissességét, ruganyosságát. Kedélyének és elméjének bámulatos összhangja, mi derűt hintett egész életére, jóban, rosszban egyaránt, sugaras verőfényvel árasztotta el hanyatló napjait is. Rövid szenvedés után mult ki aprilis 26-án.

Temetése Kismártonban ment végbe rendkívüli részvéttel. Az egész város és a Sopronból külön vonattal érkezett ismerősök, barátok, tisztelők serege, a soproni ev. lyceum és tanítóképző tanári kara és ifjúsága, egyesek és testületek nagy számmal kísérték örök nyugalomra.

Legyen áldott emlékezete! M.

* * *

Hörk Józsefet,

az eperjesi ev. kollégium igazgatóját igen fájdalmas csapás érte; ugyanis april 20-án éjjel elhalt atyja, Hörk János, nyugalmazott vasgyári gondnok (igazgató).

A 74 évet élt öreg úr Málnapatakán élt legidősebb fiánál, Hörk János ottani lelkésznel, ki szeretett édes atyját Zsuzsanna nevű nővérével közösen a legnagyobb szeretettel és gonddal ápolta, kiérdemelvén ez által a többi hat testvér háláját. — A temetés april 23-án reggel igen nagy

részvét mellett, két lelkész közreműködése és hat lelkész jelenlétében — köztök a nógrádi főesperes — ment véghez Málnapatakán.

Az öreg úr egykor a rimabrezói egyház körében felügyelői tisztet is viselt s igen vallásos, buzgó protestáns férfiú volt.

Mint hazáját szerető hazafi 1848/9-ben nemzetőrtiszt volt s Kossuth Lajos kivására Nagy-Váradra 13 szekér ágyúgolyót szállított.

Mint rokon az által érdemelte ki a rokonság háláját, hogy egykor szegényebb rokonait (néha egész családot) eltartotta.

Mint apa szegény maradt gyermekei érdekében, bár ha kevésbé szereti azokat és kevesebbet költ reájok — vagyont szerezhetett volna. (Most özvegy, egykor jó, hű férj volt.) — Béke hamvaira! Áldás porain!

B E L F Ö L D.

Kivonat a kálnó-garábi ev. h. anyaegyházban 1887. april 23-án megtartott közgyűlés jegyzőkönyvéből. 3. Olvastatott t. Búsbak Adám egyházi felügyelő úrnak következő levele: Nagyt. Bartholomeidesz Gyula úrnak a kálnó-garábi egyház lelkészének Kálnón. Mélyen tisztelt uram! Az irás szavai szerint két Úrnak szolgálni nem lehet. Éreztem én ezen örökre kiható igének reám nehezedő súlyát már 1883. évi február hava 25-én, midőn Nagytiszteletű egyházának Tekintetes küldöttsége Nagytiszteletű Uraságod vezetése alatt szerény lakomban volt szives felkeresni és azon nagy kitüntetésben részesíteni, hogy egyházuk felügyelői hivatalának elfogadására érdemesített felhívásával. Láthatták önök lelki küzdelmemet, a melynek szavakban is adtam kifejezést, és még sem volt erőm férfiasan ellentmondani ama kedvesen csengő bizalomnak, mely aranyszájú szónokának virágos beszédében felém hangzott; „fölcseptam, elfogadtam a hivatást“, sőt márczius hó 18-án templomuk szentelt falai között, oltáruk és a hivek gyülekezete előtt esküvel tettem fogadalmat. A templomi avatás után megtartott egyházi közgyűlésen, székfoglaló elnöki beszédemben előadtam a felügyelői teendők sorozatát, melyek előttem igen is tisztán állva, ismeretesekek, és miután már vállalkozám, megszilárdult bennem az elhatározás, feladatokat szigorú hűséggel oldani meg; azonban fájdalmasan kellett tapasztalnom, miként az utamat álló mindennemű akadály a kivített lehetetleníti. Minélfogva már egy év előtt kérésültem a Nagytiszt. egyháznak a reám érdemtelenül ruházott bizalmát becses rendelkezése alá visszahelyezni, hogy legyen alkalmam nálamnál ügybuzgóbb s hivatottabb férfiú kezébe adni kormánya gyeplőjét, nekem pedig bocsássa meg a nem szándékos mulasztásokat! Hogy mégis ennyi ideig késedelmezém, ennek oka egymást kergető viszontagságos helyzetemben rejlik, de váltig nyomja annak tudata keblem érzelmét, hogy én ezen egyházaknak bizonyos anyagi emlékekkel vagyok erkölcsileg kötelezettje, ennek vágytam előzőleg eleget tenni. Azonban számításom alapuló létrendszerezem mindeddig erre módot nem nyújtott; tehát most már tovább elodázni lemondásomat megrovást érdemlő vétekek tartanám, hanem hivatkozott tartozásomnak lehetőleg eleget tenni törekedendem. Jól tudom, hogy hivatásomat

hanyagul töltém be, igen sokat mulasztottam úgyannyira, hogy az anya és főkegyháza állapotát négy év lefolyása alatt sem valék képes kifürkészni, illetve tanulmányozni; pedig ennek teljes ismerete nélkül helyes alapon eljárni lehetetlen; de megnyugtató volt és marad lelkiütemre ama eleve is kijelentett meggyőződésöm és tudomásom, hogy ott öröködik és igazgat a diszes egyháznak leghivatottabb vezére, az általános bizalom-, tisztelet- és szeretettel övedzett, érdemekben gazdag, bölcs, előrelátó s páratlan tapintattal rendelkező, lankadatlan buzgalommal mindeneket elintéző lelkésze, hiveinek atyja, a ki kitölthetetlen hézagot támadni nem enged. Ezek után szívélyesen kérem fel Nagytiszteletű Uraságodat, legyen kegyes felügyelői hivatalomról szóló lemondásomat az egyházi közgyűlés elé terjeszteni és erre vonatkozó fölmentő végzését velem hivatalosan közölni. Legyenek meggyőződve, úgy maga a Nagytiszt. egyház, valamint a Nagytiszt. lelkész Úr, hogy őszinte hajlamaim és irántuk mindenkor érzett szeretetem mindvégig állandó és változatlan marad. A gondviselés áldása lebegjen, öröködjék egyházuk, annak kegyes hivei, valamint vezérlelke a Nagytiszt. lelkész Úr, családja s háza felett. Isten áldása kísérje minden vállalataikat s jó működésüket. — Losonczon, 1887. január hó 11-én, hazafiúi őszinte üdvözléssel Búsbak Ádám.

Az egyházi gyűlés ezen igazán evangyéliomi szellemben írt levelet egész áhitattal hallgatta meg s fájdalmas szívvel tudomásul vévén, behatóan tárgyalta. Először is azon indítvány tétetett, hogy a lelépő felügyelő úr különdtséggel kéressék fel hivatalának további elvállalására. Miután azonban a gyűlés tagjai ismerték Búsbak Ádám úrnak szilárd jellemét, melynélfogva a mit ő egyszer megmond, attól el nem áll, ezen indítvány elejtetett. További tárgyalás közben felemlítettett, hogy midőn a kálnói egyház ezelőtt négy évvel felügyelőjének megválasztotta, teljes bizalommal fordult hozzá azon oknál fogva, mert őt nemcsak egyházunk minden tagja, hanem az egész vidék mint hitbuzgó protestánst, mint szilárd jellemű, előre haladott korában is minden idejét a kimerültségig a közügynek feláldozó férfit ösmeri s legkevéssé sem számított anyagi haszonra, hanem csak erkölcsi támogatást s az egyház buzgó vezetését várta tőle; ezt mind meg is nyerte, és a midőn a lelépő felügyelő úr levelében általa elkövetett mulasztásokról tesz említést, az egyházi gyűlés ünnepélyesen kijelenti, hogy ilyeneket nem ösmer, sőt a felügyelő úr a legnagyobb pontossággal töltötte be felügyelői hivatalát. Végre a gyűlés a búcsúzó felügyelő úrnak búcsúzásul szives fáradozását megköszönve kívánja, hogy őt a Mindenható az emberi kor legvégsőbb határáig jó egészségben az egyház, a haza és a közügy javára éltesse!

4. Ezek után az elnöki lelkész a közgyűlést új felügyelő választására szólítván fel, ez Bracsok Pál egyházi gondnok ajánlata és felszólalása következtében egyházi felügyelőül ifj. Bartholomeidesz Gyula urat egyhangúlag választotta meg.

5. Ezután egy különdtség bizatott meg azzal, hogy a lelépő felügyelő úrnál tisztelegvén, előtte hivatalától elválása miatti mély fájdalmit élő szóval is nyilvánítsa, s a megválasztott új felügyelő urat a tisztos hivatal elvállalására kérje fel.

Jegyzette:

Kalanda János, egyházi jegyző.

Rozsnyó, 1887. ápril 28. A gömöri ág. h. evang. egyházmegye elnöksége f. h. ápril hó 27-én, városunkba az esperesség egyházi és világi tagjait értekezletre hívta össze, mely értekezlet szépszámú érdeklődők jelenléte mellett 3 fontos dolgot beszélt meg.

Első: a sebespataki lelkész Rántó nyugdíjaztatásának ügye, kapcsolatban e lelkésznek az ottani tanítóval felmerült sérelmes ügyével. Az elnökség kimerítő és alapos előterjesztése után az értekezlet megbizta az elnökséget, hogy a közgyűlésen a pap nyugdíjaztatását évi 100 frttal ajánlja, s Sebespatak és Rekenye községekből származó egyházi jövedelmek összegének a nyugdíj levonása utáni 800 forintot meghaladó részéből a nagyobb — 500 s néhány forint jövedelemmel új pap beállítását, a kisebb 300 frtnyi jövedelemmel a tanítónak Rekenyébe áthelyezését a közgyűlésen eszközölje.

Második: a derencsényi ügy, hol az a szomorú eset forog fenn, hogy az egyházfelügyelő, Kovács János, daczára, hogy már több mint egy év óta hivatalát egyáltalán be nem tölti s erre nézve ki is jelentette, hogy szándéka sincs betölteni s daczára annak, hogy már előbb egy vizsgálat alkalmával az esperességi elnökség által állásától felfüggesztetett — daczolja egyházával s az esperességgel, állásától megválni még sem akar s így az egyházban sok zavar okozója. — Az értekezlet utasítja az elnökséget, hogy ez ügyben egy nyomozó bizottságot küldjön ki, s aztán az ügyész véleménye után az esperességi törvényszék ítéljen. E nyomozó bizottság tagjaiul az elnökség Hevessy Bertalan elnökte alatt Törköly Jánost, Becser Endrét és Madarász Samut nevezte ki.

Harmadik: a nagyveszverési lelkész Kellner Gusztáv ellen haza- és nemzetellenes naptárak elárúsítása miatt Kubinyi Géza rozsnyójárasi szolgabíró által beadott hatósági panasz. Nevezett lelkész ugyanis a Salva Károly klenóczi ev. tanító (kishonti esperesség) által szerkesztett „Domovj Kalendar“ című naptárát, mint elárúsító terjesztette egyházában, hol is nevezett szolgabíró által nála 9 ily naptár lefoglaltatott. Az elnökség 3 helyről véleményt kért a naptárra vonatkozólag s mindegyikök egyhangúlag a legveszedelmesebb pánszláv irányú izgatás termékének és eszközének jelentette azt ki. Ezen alapon, valamint a veszverési egyházi levéltárban, esperességi látogatás alkalmával a főesperes által talált idevonatkozó papi számadás alapján, a tiszai rendezet és egyetemes gyűlési jegyzőkönyvi határozat ide vonatkozó pontjainak utasítása nyomán az értekezlet egy bizottság kiküldését határozza el fegyelmi nyomozás végett. E bizottság tagjaiul a tapintatos és kitünő jogi képzettségű dr. Markó Sándor kir. közjegyző és rozsnyói egyházi felügyelő elnökte alatt Törköly János és Becser Endre neveztetek ki.

Ennyiben adtuk az eléggé érdekes értekezlet száraz képét; alkalmilag az esperességi közgyűlés után bővebben elmondjuk a mindenestre tanulságosnak ígérkező eredményt.

S. L.

KÜLFÖLD.

Németország. — Nürnbergben a methodisták erősen hódítanak s a katolikusokra is kiterjesztették toborzásukat. A városi hatóságnál a róm. kath. lelkésznek egy

panasza fordult elő, mely szerint a városi közös iskolába járó egy tanuló, kinek atyja római katolikus, a róm. kath. vallás oktatásában nem vesz részt, hanem a methodista lelkészhez jár. A hatóság megtiltotta a methodistáknak e gyermeket vallásos oktatásban részesíteni.

— A britt és külföldi bibliai társulat ez év elején a németországi bibliai társulatokhoz köriratot intézett, melyben felszólítja őket, hogy eddig Németországra és Schweizra fordított, mintegy 200,000 márkát tevő pénzösszegnek folyóvá tételének idejét annál inkább is elérkezettnek látja, mert szükséges, hogy a mohamedán és pogány országokban nagyobb mérvben terjesztessék Isten igéje. E tekintetben megtették az első lépést is, a mennyiben az angol bibliai bizottság elhatározta, hogy a német ügynökségek által használt németnyelvű bibliák azon áron adassanak el, mennyibe azok a társulatba kerülnek. Könyvkereskedők és magánosok az eddigi mérsékelt áron kapják. A württembergi és bergi bibliai társulatok indítványozták, hogy a németországi bibliai társaságok értekezletre jöjjenek össze, azon kérdésben döntendők, mikép lehetne a német bibliaterjesztést a külföldtől függetleníteni. A 2—3 napra terjedő értekezlet Halle a.S.-ban a pünkösdi utáni héten fogna megtartatni.

VEGYESEK.

— **Érettségi vizsgálat.** A vallás- és közoktatásügyi m. k. miniszter 1886. évi 46,781. szám alatt a következő körrendeletet intézte valamennyi tankerület kir. főigazgatójához, és az egyházi főhatóságokhoz: Az 1883. évi XXX. t.-cz. (közéiskolai törvény) 27. §-a és az érettségi vizsgálati utasítás 28. §-a alapján elrendelem, hogy azon tanulók, kik az írásbeli érettségi vizsgálaton vagy a szóbelin több tárgyból megbuktak, s ennél fogva a törvény idézett pontja szerint egy évre visszavetendők, azon esetre, ha a visszavetés szeptemberben történt, az érettségi vizsgálatot már a reá következő június hóban, tehát egy tanév lefolyása után a rendes érettségi vizsgálatok alkalmával ismételtetik. Erről tudomás és a vezetése alatt álló érdekelt tanintézetekkel való közlés végett értesitem. Kelt Budapesten, 1887. évi márczius hó 28-án. Trefort, s. k.

— **Tornatanítók képesítése.** — A vallás- és közoktatásügyi m. k. miniszter 1886. 14,650. sz. a. a következő rendeletet intézte valamennyi tankerület kir. főigazgatójához: A budapesti állami elemi és polgári iskolai tanítóképzede tornászati szakcsoportjában nyert polgári iskolai tornatanítói képesítés érvényét kiterjesztem a középkolákra is; minél fogva ezentúl az ily képesítéssel bíró egyének tornatanítókul a középkolákban is alkalmazhatók. — Kelt Budapesten, 1887. évi április hó 12-én. — Trefort, s. k.

— **A losoncziai nagy veszedelemben vannak.** Haragszik reájuk a „Magyar Állam.“ A tény a következő: Dr. Valihora János, losonczai róm. k. lelkész zárdaszűzek vezetése alatt felsőbb leánynevelő intézettel kívánta Losoncz városát boldogítani, nem kívánva a várostól egyebet, mint ingyen telket, némi épületanyagot s a város részéről eddig fennállott nőnevelő intézet segélyezésére fordított segélyt. Losoncz városának képviselő testülete, annak különösen nem róm. k. tagjai e törekvést megghiúsították, még pedig a „Magyar Állam“ szerint a losonczai nőnevelés roppant hátrányára. Mi nagyon értjük a correct katolikus lap haragját de daczára e haragnak mégis szívből üdvözöljük a losonczai képviselő testület elhatározását, mely ferde irányban vezetett nőnevelés érdekében nem kívánt áldozatot hozni. Losoncz szelleméhez nagyon is különösen illett volna az „apáczakolostor.“

— **Az eperjesi ág. h. evang. theol. „Önképző- és önszegélyző-egyesület“** f. é. május hó 8-án az eperjesi vértörvényszék kétszázados évfordulója alkalmából emlékünnepelet, rendez, melynek műsora a következő: 1. „Hymnus.“ Énekli az „Eperjesi Dalegylet.“ 2. „Elnöki megnyitó-beszéd.“ Tartja Hörk József, e. elnök. 3. „Caraffa“ Irta: Csengey Gusztáv, szavalja: Geyer Miklós, IV. th. 4. „Az eperjesi vértörvényszék.“ Felolvassa: Zachar Sámuel, III. ö. „Erős vár a mi Istenünk.“ Énekli: a Theol. s az „Eperjesi Dalegylet.“ 6. „Alkalmi beszéd.“ Tartja: Materny Imre IV. th. 7. „Alkalmi óda.“ Irta s szavalja: Zúz Pál III. th. 8. „Caraffa s a vértanúk jellemrajza.“ Felolvassa: Sztehlo Gerő III. th. 9. „Szózat.“ Énekli az „Eperjesi Dalegylet.“

— **Sopronból** írják az „Egyetértés“-nek, hogy Szimonyák Antal ügyvéd és háztulajdonos sajnálatra méltó halála előtt körülbelül 120.000 frtnyi értékű vagyonának általános örökösévé a dunántúli ágost. hitv. evang. egyházkerület tette oly kikötéssel, hogy a superintendentia köteles lesz néhány közhasznú intézetnek évi 100—300 frtnyi járadékot fizetni.

— **A soproni gyermekkert-egylet** elnöksége közhirre teszi, hogy a f. é. május 1-én a városi hatóság felügyelete alatt megtartott Luther-arcképkisorsolásnál a ryeremény az 1735. számú sorsjegyre esett.

— **Gyászbeset.** — Lapunk egyik barátját. tisz. Sántha Károly sár-szent-lőrinczi ev. lelkész urat súlyos csapás érte. Szeretett édes anyja id. Sántha Sándorné szül. Devossa Klára, a vallásos kedélyéről, hitbuzgóságáról ismert nő, 9 gyermeknek szeretett anyja, csendes béketüreessel viselt hosszas szenvedés után életének 76-ik, házassága 55. évében elhunyt Kecskeméten. A gyászszertartást Laukó Károly m. hó 22-én megható egyházi beszéddel végezte. Az elköltözöttnek adjon az Úr csendes nyugovást, barátunknak pedig enyhülést a fájdalomban, vigasztalást a bánatban!

— **Megjelent** a magyarhoni evang. theol. ifjúság „Gondolat“ cz. theol. philos. folyóiratának 4-ik száma változatos és érdekes tartalommal. Befejezést értek Schmidt Károly jeles értekezése a „Vallás és művészet“-ről és Kováts Istvánnak a három zsidó szektát ismertető sikerült dolgozata. Kiváló még Zúz Pál költeménye is. A jól szerkesztett lapocska hézagot pótol és a mint látjuk helyt áll. A második félév közeledtével melegen ajánljuk t. olvasóink figyelmébe. Előfizetési ár félévre 1 frt. A pénz „Horváth János theologus, lapnéptáros, Pozsony theol. akadémia“ címre előre beküldendő. — Dicsérlettel említhetjük még a „Sárospataki Ifjúsági Lap“-ot is, melynek nemrég jelent meg 8-ik száma, és buzgó igyekezetről tesz tanuságot. Örvedetes jelenség az, midőn a jövő reménye, hazai prot. theol. ifjúságunk komoly törekvésének ily szép jeleit adja; csak előre!

— **Apróbb hírek.*)** — **A fehér-komáromi** esperesség Csákváron tartott rendkívüli közgyűlésén elhatározta, hogy az oroszlanyi lelkész, Mostyenan György, segédlelkész Novomesky Lajos és Bartos Pál tanító ellen a kánoni vétségi alapos gyanuja következtében megindítja a fegyelmi eljárást. — **A bács-szerémi** esperesség, úgyszintén a kutzurái gyülekezet a napokban ülte meg Stúr Dániel kiérdemült esperes és kutzurái lelkész 50 évi hivataloskodásának jubileumát. — **Az eperjesi** ker. kollégium igazgatósága pályázatot irt a külföldre szóló ösztöndíjakra. A Schwarz M.-felére soproni theologusok is pályázhatnak, a többire azonban csak eperjesiek. A kérvények május 15-ig adandók be a nevezett igazgatóságnál. — **A győri** gyülekezet is pályázatot irt a kezelése alatt lévő Steltzer-féle 40—100 frtos ösztöndíjra, mely bárhol tanuló ágost. h. ev. szegény árva, jó viseletű, szorgalmas győri ifjakkal szól (a Steltzer- vagy Ráth-családból valók előnyben vannak). A kérvények május 31-ig a győri evang. iskolafelügyelőhöz küldendők. (Pr. E. I. L.)

*) E rovatban más lapokból összeállított híresekéket fogunk közölni.